

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **Z. C.**, bývajúceho vo V., zastúpeného JUDr. P. P., advokátom so sídlom v B., proti žalovanému **H., s.r.o.**, so sídlom v R., IČO: X., zastúpenému JUDr. A. M., advokátom so sídlom v R., **o zaplatenie 2 443,23 €** s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Rimavská Sobota pod sp. zn. RA 1 C 591/1999, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 8. novembra 2011 sp. zn. 13 Co 233/2011, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 8. novembra 2011 sp. zn. 13 Co 233/2011 **z r u š u j e** a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Revúca rozsudkom zo 16. novembra 2004 č.k. 1 C 591/1999-122 zastavil konanie v časti o zaplatenie 6 905 Sk a žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi do 3 dní 66 700 Sk s príslušenstvom špecifikovaným vo výroku rozsudku; rozhodol tiež o náhrade trov konania. Vychádzal z výsledkov vykonaného dokazovania, ktorým mal preukázané, že žalovaný v rokoch 1997 a 1998 odvádzal žalobcovi na osobný účet peňažné prostriedky predstavujúce časť čistej mzdy žalobcu, na ktorú má nárok. Z listiny označenej „Firemné sporenie“ vyvodil, že od 1. februára 1997 žalovaný poukazoval obchodnému zástupcovi (žalobca u neho zastával túto pozíciu) na jeho osobný účet peňažné prostriedky vo výške 20 % čistej mesačnej mzdy. Vzal na zreteľ tiež mzdové listy žalobcu za roky 1997 a 1998, z ktorých mal preukázané, že žalovaná suma je zaradená do položky „ostatné zrážky“, a že sumy v nej zahrnuté spolu s čiastkami uvedenými v položke „sporenie“ tvoria spolu čistú mzdu (na mzdovom liste označenú ako „čistý príjem“); žalobcovi bola vyplatená len časť

čistej mzdy uvedená v položke „sporenie“. Bod III. Dodatku č. 1 k pracovnej zmluve (ďalej len „dodatok č. 1), v ktorom sa žalobca zaviazal, že po dobu 12 mesiacov od skončenia pracovného pomeru nebude samostatne podnikat' v odbore porovnateľnom s predmetom činnosti žalovaného, považoval súd prvého stupňa za neplatný v zmysle § 242 ods. 1 písm. c/ Zákonníka práce (zákona č. 65/1965 Zb. – ďalej len „Zákonník práce“), lebo sa ním žalobca vopred vzdal svojich práv. Za neplatný považoval aj Dodatok č. 2 k pracovnej zmluve o zriadení osobného účtu mzdy v zmysle § 113 Zákonníka práce (ďalej len „dodatok č. 2“), ktorý sa podľa právneho názoru súdu svojím obsahom prieči zákonu (§ 242 ods. 1 písm. a/ Zákonníka práce). Keďže zrážky na osobný účet mzdy žalobcu boli vykonávané od júla 1997 a dodatok č. 2 bol uzavretý až 1. apríla 1998, boli zrážky v tomto medziobdobí vykonávané bez právneho dôvodu. Žalovaný nemal právo nevyplatiť žalobcovi zrážanú časť mzdy (66 700 Sk), lebo porušenie obchodného tajomstva žalobcom nebolo preukázané. Skutočnosť, že žalobca podnikal s predmetom činnosti obdobným ako je predmet podnikania žalovaného, považoval súd prvého stupňa za irelevantnú, lebo dodatok č. 1 je v bode III. neplatný. Za dôvodnú považoval žalobu aj v časti týkajúcej sa príslušenstva, ktorého priznanie odôvodnil podľa § 256 ods. 2 Zákonníka práce.

Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie žalovaného rozsudkom z 22. marca 2005 sp. zn. 17 Co 52/2005 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti vo veci samej zmenil tak, že žalobu zamietol; v časti o náhrade trov konania rozsudok zmenil. V odôvodnení rozsudku uviedol, že je rozdiel medzi „mzdou“ a „odmenou za prácu“; odmena za prácu zahŕňa nielen mzdu (plat), ale aj odstupné, provízie, podiely na zisku, tantiémy ako i ďalšie formy odmeny. Sumy, ktoré žalovaný ukladal na osobný účet žalobcu, boli časťou odmeny za prácu, pričom nárok na ne mohol vzniknúť iba ak by žalobca splnil dohodnuté podmienky. Týmito podmienkami bolo dodržiavanie firemného tajomstva a skutočnosť, že žalobca nebude samostatne podnikat' v rovnakom odbore. Žalobca tieto podmienky nedodrжал, preto mu nevznikol nárok na sumy uložené na osobný účet ako „morálne ohodnotenie“.

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. marca 2005 sp. zn. 17 Co 52/2005 napadol žalobca dovolaním. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom z 31. januára 2007 sp. zn. 3 Cdo 263/2005 napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie s odôvodnením, že odvolací súd sa dôsledne neriadil ustanovením § 132 O.s.p., lebo si pre odlišné hodnotenie dôkazov nezadovážil rovnocenný podklad v zopakovanom alebo doplnenom dokazovaní. V dôsledku toho došlo v konaní k procesnej vade v zmysle § 241

ods. 2 písm. b/ O.s.p. I keď táto vada nebola v dovolaní výslovne namietaná, dovolací súd na ňu musel prihliadnuť (§ 242 ods. 1 O.s.p.).

Krajský súd v Banskej Bystrici v ďalšom konaní rozsudkom zo 17. apríla 2007 sp. zn. 13 Co 33/2007 napadnutý rozsudok zmenil v časti vyhovujúcej žalobe tak, že žalobu zamietol. Rozhodol tiež o náhrade trov konania. Rozhodnutie vo veci samej odôvodnil tým, že žalobca v konaní nepreukázal, že mu patria peňažné prostriedky vedené žalovaným na účte s názvom „Z. C.“, ale ani to, že ide o súčasť jeho mzdy, na ktorú má nárok. Žalobca napriek výzve súdu nešpecifikoval petit žaloby a poukazoval len na neplatnosť právnych úkonov uzavretých so žalovaným, pričom nevysvetlil, na základe akého právneho titulu uplatňuje svoje nároky v konkrétnej výške za jednotlivé mesiace. Výsledky dokazovania neumožnili stotožniť „Firemné sporenie“ s článkom 13. pracovného poriadku. Navyše, „Firemné sporenie“ malo platiť od 1. februára 1997, avšak dodatky č. 1 a 2. sú z 1. apríla 1998. Ak sú tieto dodatky neplatné, bolo na žalobcovi, aby preukázal, že prostriedky na účte sú zložkou jeho mzdy, na ktorú mu vznikol nárok; žalobca ale v konaní nepredložil dôkaz, ktorý by to preukázal. Pokiaľ sú tieto dodatky platné, nevznikol mu nárok na výplatu uložených súm, lebo porušil záväzok nepodnikať v lehote 12 mesiacov po skončení pracovného pomeru v predmete činnosti žalovaného. Z týchto dôvodov odvolací súd považoval nárok žalobcu za nepreukázaný.

Aj rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 17. apríla 2007 sp. zn. 13 Co 33/2007 napadol žalobca dovolaním. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom z 29. apríla 2008 sp. zn. 3 Cdo 148/2007 napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Podľa názoru dovolacieho súdu žalobca v konaní dostatočne skutkovo vyjadril a právne vysvetlil, čoho sa domáha. Už v žalobe uviedol, že žiada vyplatiť finančné prostriedky, ktoré boli počas trvania pracovného pomeru účastníkov konania poukazované na jeho osobný účet. Pokiaľ ide o výšku týchto prostriedkov, žalobca pri podaní žaloby poukázal na dodatok č. 2, tabuľku („Osobný účet“) obsahujúcu jeho osobné číslo a podrobný časový prehľad o „mesačných prémiech“ a tiež „prémiiach spolu“; záverečný sumár tejto tabuľky uvádza výslednú sumu zhodnú so sumou požadovanou v žalobe. Žalobca požadované peňažné plnenie vyvodzoval z pracovnej zmluvy a zo skutočnosti, že určité časti mzdy boli na osobný účet odvádzané už od júla 1997 bez právneho dôvodu. Dovolací súd poukázal na „Internú smernicu – vnútorný mzdový predpis o odmeňovaní, mzdách a personálnom styku“ žalovaného z 1. júna 1997, ktorá v bode 4.1. predpokladá odvádzanie

dohodnutej časti odmeny zamestnanca na jeho osobný účet po uzavretí dohody o zriadení osobného účtu zamestnanca, ktorú účastníci uzavreli až 1. apríla 1998. Podľa dovolacieho súdu zostala v napadnutom rozsudku odvolacieho súdu nevyriešená 1/ otázka, či finančné prostriedky odvádzané na osobný účet žalobcu do 1. apríla 1998, tvorili (nárokovateľnú) súčasť mzdy žalobcu alebo boli len jeho morálnym ohodnotením a 2/ skutkovo nedoriešené a právne nevyhodnotené zostalo tiež tvrdenie žalobcu, že finančné prostriedky odvádzané na jeho osobný účet podliehali zdaneniu a že z nich boli vykonávané aj odvody na poistenie v nezamestnanosti, zdravotné a sociálne poistenie a zrážky na preddavky za daň z príjmu. V nadväznosti na to zostala nevyriešená a nezodpovedaná tiež otázka, 3/ či zdaneniu mohli podliehať finančné prostriedky odvádzané na osobný účet žalobcu, pokiaľ by skutočne tak, ako to tvrdil žalovaný, išlo len o morálne ohodnotenie žalobcu.

V ďalšom konaní Krajský súd v Banskej Bystrici po doplnení dokazovania výsluchom svedkyne G. M. rozsudkom z 24. marca 2009 sp. zn. 14 Co 149/2008 odvolaním napadnutý rozsudok v časti, v ktorej bolo žalobe vyhovené, zmenil tak, že žalobu zamietol; rozhodol tiež o náhrade trov konania. Podľa názoru odvolacieho súdu nebolo v konaní preukázané, že by žalovaný svojvoľne zadržoval časť mzdy žalobcu. Na tzv. osobný účet mzdy poukazoval žalobcovi prostriedky, ktoré mohli byť vyplatené za splnenia určitých podmienok ako ocenenie jeho „lojálnosti“ a toho, že nebude podnikat' v odbore činnosti totožnom s činnosťou žalovaného. Žalobca túto podmienku nesplnil. K odvádzaniu určitých finančných čiastok na osobný účet žalobcu došlo pred uzavretím dodatkov č. 1 a 2 podľa mzdového dojednania o pohyblivých čiastkach. I keď toto dojednanie v pracovnej zmluve je uvedené v kolónke „mzdové dojednania“, z textu vyplýva, že ide o odmeňovanie, teda nie mzdu ako ekvivalent vykonanej práce. Finančné prostriedky odvádzané na osobný účet žalobcu neboli zdaňované, ale boli z nich vykonávané zrážky na preddavky na daň z príjmu; ostatné odvody, t.j. na zdravotné a sociálne poistenie, poistenie v nezamestnanosti, neboli vykonávané. Skutočnosť, že aj z prostriedkov odvádzaných na „osobný účet žalobcu“ museli byť platené preddavky na daň z príjmu, vyplývala aj z vtedy platného zákona č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov fyzických a právnických osôb. Finančnú čiastku vedenú na účte označenom menom zamestnanca nebolo možné považovať za nárokovateľnú zložku jeho mzdy, pokiaľ zamestnanec nepreukázal, na základe akého konkrétneho predpisu, dohody alebo nariadenia mu nárok na ňu vznikol. Žalobca to nepreukázal, preto bola jeho žaloba zamietnutá.

Proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 24. marca 2009 sp. zn. 14 Co 149/2008 podal žalobca dovolanie, ktoré odôvodnil tým, že rozsudok spočíva

na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 31. mája 2011 sp. zn. 3 Cdo 171/2009 tento rozsudok zrušil s odôvodnením, že odvolací súd napriek pokynom pre jeho ďalší postup a právnym záverom, ktoré dovolací zaujal vo svojom ostatnom rozhodnutí, nevysvetlil dostatočne otázku charakteru finančných prostriedkov odvádzaných na osobný účet žalobcu; jeho odôvodnenie poukazuje na mzdové dojednanie v pracovnej zmluve a konštatujúce, že ide o odmenu, nespĺňa atribúty odôvodnenia stanovené v § 157 ods. 2 O.s.p. Skutkovo nedoriešené a právne nevyhodnotené zostalo aj naďalej tvrdenie žalobcu, že finančné prostriedky odvádzané na jeho osobný účet podliehali zdaneniu. Odvolací súd navyše nechal bez povšimnutia rozpor vo výpovediach svedkyne G. M. pri vysvetlení položky „ostatné zrážky“; jej výpoveď na pojednávaní pred súdom prvého stupňa 28. septembra 2004 nezodpovedá tomu, čo uviedla o výpise z osobného účtu žalobcu (podľa svedkyne „ostatné zrážky“ z predložených mzdových listov žalobcu sa zhodujú s prehľadom zrazených súm uvedených vo výpise z osobného účtu žalobcu). Podľa názoru dovolacieho súdu bol napadnutý rozsudok nepreskúmateľný, lebo neobsahoval vysvetlenie konkrétnych dôvodov, z ktorých odvolací súd vyvodil, že žalobcovi nevznikol nárok na vyplatenie zadrživanej odmeny z dôvodu, že išlo o fakultatívnu odmenu. So zreteľom na to dospel dovolací súd k záveru, že v konaní došlo k tzv. inej procesnej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Vzhľadom na túto vadu rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.).

Krajský súd v Banskej Bystrici následne rozsudkom z 8. novembra 2011 sp. zn. 13 Co 233/2011 odvolaním napadnutý rozsudok v časti vyhovujúcej žalobe zmenil tak, že žalobu zamietol; rozhodol tiež o náhrade trov konania. V odôvodnení uviedol, že žalobcu viedol k tomu, aby označil konkrétny interný predpis žalovaného, z ktorého by vyplývalo, že sporná suma ukladaná na osobný účet je súčasťou jeho mzdy. Žalobca to v priebehu konania neurobil. Žalovaný od začiatku tvrdil, že nešlo o súčasť mzdy, ale v zmysle jeho vnútorných predpisov išlo o odmenu za morálne hodnotenie prístupu zamestnanca k utajovaným informáciám obchodného charakteru. Mzdové predpisy a účtovná evidencia žalovaného v rozhodujúcom čase boli nedostatočné, obsahovali nejednoznačné a rôzne interpretovateľné ustanovenia. Odvolací súd preto postupoval podľa základných zásad Zákonníka práce a v súlade so zaužívaným výkladom jeho jednotlivých ustanovení. Vzal na zreteľ, že podľa § 29 Zákonníka práce dojednanie o mzde netvorili esenciálnu zložku pracovnej zmluvy, ale boli zložkou pravidelnou. I keď Zákonník práce predpokladal, že pracovná zmluva bude

uzavretá písomne (§ 32 ods. 1 Zákonníka práce), k jej uzavretiu, zmene alebo doplneniu mohlo dôjsť tiež konkludentne. Podľa názoru odvolacieho súdu žalovaný svojvoľne nezadržoval finančné prostriedky žalobcu, ale na základe dohody s ním ukladal z motivačných dôvodov na účet označený menom žalobcu finančné prostriedky, ktoré mu – avšak len pri splnení určitých podmienok – mali byť vyplatené ako odmena za jeho lojálnosť k zamestnávateľovi a za zachovanie jeho výrobných tajomstiev. Žalobca tieto podmienky nespĺnil. Finančné prostriedky odvádzané na osobný účet žalobcu nikdy netvorili súčasť jeho mzdy za odvedenú prácu, i keď sa v súvislosti s nimi spomínalo „mzdové dojednanie“. Odvolací súd na pokyn dovolacieho súdu pristúpil aj k posúdeniu tvrdenia žalobcu, že finančné prostriedky odvádzané na jeho osobný účet podliehali zdaneniu. V súvislosti s tým odvolací súd poukázal na výpoveď svedkyne G. M., ktorá uviedla, že finančné prostriedky odvádzané na osobný účet žalobcu neboli zdaňované; boli z nich zrážané preddavky na daň z príjmu podľa zákona č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov fyzických a právnických osôb. Odvolací súd poznamenal, že nikdy netvrdil (čo mu vytkol najvyšší súd), že žalobcovi nevznikol nárok na vyplatenie zadržovanej odmeny z dôvodu, že išlo o fakultatívnu odmenu. Uviedol, že: a/ „zadržovaná“ je odmena, na ktorú zamestnancovi vznikol nárok, zamestnávateľ mu ju ale nevypláca, b/ „fakultatívna“ je odmena, ktorú zamestnávateľ vypláca zamestnancovi pri splnení určitých, ním stanovených podmienok, c/ „prisľúbená“ je odmena, vyplatenie ktorej je viazané na splnenie určitej podmienky; zamestnancovi vznikne nárok na ňu, ak je podmienka splnená. Žalobou uplatnené finančné prostriedky neboli predmetom dojednania pracovných podmienok; žalobca sám označil za neplatný dodatok č. 2. Odvolací súd zopakoval, že ak určitú sumu peňazí žalovaný ukladal na účet označený menom žalobcu, neznamená to, že na tomto účte uložené sumy sú vo vlastníctve žalobcu alebo že by žalobca už z tohto titulu mal na ne nárok. K výplate by došlo, keby to morálne ohodnotenie zamestnanca umožnilo. V konaní bolo preukázané, že žalobca nespĺnil podmienky pre vyplatenie uloženej sumy peňazí. Z týchto dôvodov odvolací súd výrok rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým bolo žalobe vyhovené, zmenil tak, že žalobu zamietol.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, ktoré odôvodnil tým, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Poukázal na dokazovaním preukázanú nespornosť toho, že časť peňažných prostriedkov bola odvádzaná na jeho osobný účet a nebola mu vyplatená. Tieto finančné prostriedky boli súčasťou jeho mzdy, ktorá bola tvorená z dvoch zložiek, a to zo základnej

mzdy (označenej ako „mzda základná – časová“) a flexibilnej (označenej ako „prémia“). Toto delenie mzdy zodpovedá ustanoveniu č. 4 pracovnej zmluvy označenému ako „Mzdové dojednania“. Svedkyňa G. M. vo svojej výpovedi pred súdom prvého stupňa potvrdila, že prostriedky odvádzané na osobný účet žalobcu boli zrážky z jeho čistej mzdy a v mzdovom liste žalobcu boli vedené v kolónke „prémie“. Základná a flexibilná časť mzdy tvorili spolu jeho hrubý príjem označený v mzdovom liste ako „príjem celkom“. Z tohto príjmu boli zrážané preddavky na daň z príjmu. Až po ich zrazení bola následne čistá mzda rozdelená tak, že väčšia časť („sporenie“) bola poukázaná žalobcovi a menšia časť („ostatné zrážky“) bola odvádzaná na jeho osobný účet. S týmito skutočnosťami sa odvolací súd vôbec nevysporiadal a v tomto smere je jeho rozhodnutie nepreskúmateľné. Podľa presvedčenia žalobcu spochybňuje správnosť výkladu podaného odvolacím súdom to, že dodatok č. 2 a tiež text článku 4.2. interného mzdového predpisu žalovaného narábajú s pojmom „mzda“. Odvolací súd pri podanom výklade dostatočne nezohľadnil faktické správanie účastníkov svedčiace o tom, akú vôľu mali pri robení ich právnych úkonov. Odvolacím súdom uvádzanú nezrozumiteľnosť a neplatnosť právnych úkonov účastníkov konania zapríčinil výlučne žalovaný; ich neplatnosť nemôže byť na ujmu žalobcu, ktorý ju nespôsobil (§ 243 ods. 4 Zákonníka práce). Z týchto dôvodov dovolateľ žiadal dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmeniť, jeho žalobe vyhovieť a žalovaného zaviazať na náhradu trov prvostupňového, odvolacieho a dovolacieho konania.

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že žalobca len opakuje svoje skoršie argumenty a tvrdenia, s ktorými sa už odvolací súd náležite vyporiadal v napadnutom rozhodnutí. Žiadal dovolanie zamietnuť ako nedôvodné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu treba zrušiť.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť vyplývajúcu z § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. dovolací súd najskôr skúmal, či v konaní nedošlo k procesným nesprávnostiam vykazujúcim znaky procesných väd v zmysle § 237 O.s.p.; procesné vady tejto povahy neboli v dovolaní namietané a ani v dovolacom konaní nevyšli najavo.

Dovolací súd ďalej skúmal (§ 242 ods. 1 O.s.p.), či v konaní nedošlo k tzv. inej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. O takú vadu ide tiež v prípade nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu (R 111/1998). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu došlo v danom konaní – opätovne – k procesnej nesprávnosti vykazujúcej znaky tejto vady.

Už v predchádzajúcom zrušujúcom rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. mája 2011 sp. zn. 3 Cdo 171/2009 (ďalej len „predchádzajúce rozhodnutie dovolacieho súdu“) dovolací súd uviedol, že aj odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu musí mať všetky náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p. (§ 211 O.s.p.) a že odvolací súd sa v ňom musí vypoariadať s rozhodujúcimi skutočnosťami tak, aby jeho myšlienkový postup bol dostatočne vysvetlený s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania, skutkové zistenia súdu a z nich vyvedené právne závery. Rozsudok odvolacieho súdu, ktorý tieto náležitosti nemá, je nepreskúmateľný.

V predchádzajúcom rozhodnutí dovolacieho súdu bol vyslovený záväzný právny názor (§ 243d ods. 1 O.s.p.), že v danom prípade je žalobou uplatnený nárok vyvodzovaný z právneho vzťahu majúceho znaky pracovnoprávneho vzťahu a riadiaceho sa predovšetkým Zákonníkom práce a zákonom č. 1/1992 Zb. o mzde, odmene za pracovnú pohotovosť a o priemernom zárobku (ďalej len „zákon o mzde“). Dovolací súd zdôraznil, že v rámci pracovného pomeru nemožno žiadny čiastkový právny vzťah medzi účastníkmi pracovného pomeru posúdiť podľa iného než pracovnoprávneho predpisu, lebo Zákonník práce a ďalšie pracovnoprávne predpisy – vzhľadom na ich kogentnú povahu – uplatnenie iného právneho režimu v pracovnoprávnych vzťahoch ani neumožňujú (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. októbra 2000 sp. zn. 4 Cdo 85/2000).

So zreteľom na kogentnú úpravu pracovnoprávnych predpisov mohli žalobca a žalovaný ako účastníci pracovnoprávnych vzťahov urobiť právne úkony len podľa typov zmlúv a dohôd upravených pracovnoprávnymi predpismi. V dôsledku kogentnej úpravy danej pracovnoprávnymi predpismi sa ich zmluvná voľnosť mohla uplatniť len tam (a v tom rozsahu), kde to (a ako) pracovnoprávne predpisy umožňovali. Pokiaľ im pracovnoprávne predpisy neumožňovali odchylnú úpravu, bolo neprípustné všetko to, čo týmto predpisom nezodpovedalo (viď tiež R 39/2002). Ku kogentnej povahe pracovnoprávnych predpisov sa vyjadril aj Ústavný súd Slovenskej republiky, ktorý v náleze zo 7. júla 2006 sp. zn. II. ÚS 60/06 poukázal na to, že podľa § 244 ods. 1 Zákonníka práce je zmluva (dohoda)

dojednaná podľa príslušných ustanovení pracovnoprávných predpisov uzavretá, len čo sa účastníci dohodli na jej obsahu. Uzavretie zmluvy (dohody) „podľa príslušných pracovnoprávných predpisov“ nepripúšťa možnosť uzavretia takej zmluvy (dohody), ktorá nie je v týchto predpisoch upravená. Zákonník práce neobsahuje ani ustanovenie obdobné § 51 Občianskeho zákonníka o možnosti uzavretia nepomenovanej zmluvy.

Pokiaľ predchádzajúce rozhodnutie dovolacieho súdu osobitne poukázalo na kogentnú povahu pracovnoprávných predpisov, mala táto okolnosť viesť odvolací súd k posúdeniu, či (a konkrétne ktoré) ustanovenia Zákonníka práce alebo zákona o mzde platné v čase uzavretia pracovnej zmluvy žalobcu a žalovaného (resp. dodatkov k nej) umožňovali uzavretie dohody o jednorazovej peňažnej náhrade, ktorá bude zamestnancovi v termínoch ako pri mzde pravidelne mesačne „zrážaná“ v podobe „prisľúbenej odmeny“, ale zamestnancovi poskytnutá až s časovým odstupom do 12 mesiacov po skončení pracovného pomeru – nie však za ním vykonanú prácu, ale ako „morálne ohodnotenie prístupu zamestnanca“ alebo „ocenenie jeho „lojálnosti“ voči zamestnávateľovi v súvislosti s ochranou záujmov zamestnávateľa. Takéto vysvetlenie, ktoré sa týka podstatnej okolnosti preskúmvanej veci, napadnuté rozhodnutie neobsahuje.

Dovolací súd sa stotožňuje s konštatovaním odvolacieho súdu, že mzdové predpisy a účtovná evidencia žalovaného boli v čase, ktorý je rozhodujúci pre posúdenie tejto veci, nedostatočné a obsahovali nejednoznačné a rôzne interpretovateľné ustanovenia. Do úvahy teda (nielen podľa názoru odvolacieho súdu) prichádzalo viacero možných interpretácií.

Odvolací súd uviedol, že podľa § 29 Zákonníka práce dojednania o mzde netvorili esenciálnu zložku pracovnej zmluvy, ale boli zložkou pravidelnou. K zmenám alebo doplneniam pracovnej zmluvy mohlo dôjsť tiež konkludentne. Dovolací súd zastáva názor, že pre správne právne posúdenie daného prípadu bolo potrebné (o. i.) podať dôsledný jazykový výklad právnych úkonov účastníkov a zároveň zohľadniť ich konkrétne správanie sa počas trvania pracovného pomeru.

Podľa názoru dovolacieho súdu mal jazykový výklad zohľadniť, že dodatok č. 2 vypracoval žalovaný a označil ho za dodatok „o zriadení osobného účtu *mzdy* v zmysle § 113 Zákonníka práce“. V bode I. dodatku č. 2 sa zamestnávateľ zaviazal prevádzať na osobný účet *mzdy* dohodnutú časť odmeny, ktorá nie je súčasťou základnej mzdy zamestnanca podľa vnútorného mzdového predpisu. Takáto formulácia podľa názoru dovolacieho súdu nielenže

pripúšťa, ale priamo evokuje, že na osobný účet prevádzané prostriedky sú súčasťou *inej zložky mzdy*. Pokiaľ by – podľa zhodnej vôle účastníkov – vôbec nemalo ísť o súčasť mzdy zamestnanca, zrejme by nebolo použité slovo „základnej“, ale by to bolo jednoducho vyjadrené tak, že „prevádzaná časť odmeny nie je súčasťou mzdy zamestnanca“. Podľa bodu II. dodatku č. 2 vzniká zamestnancovi *nárok* na dohodnutú časť odmeny podľa bodu I.

I keby niektoré právne úkony (ich časti) účastníkov konania boli neplatné a nevyvolali by účinky, ktoré má platný právny úkon, predsa len môžu byť aj s odstupom času slúžiť ako podklad pre úsudok, akú vôľu mali účastníci konania pri ich robení, čo tými úkonmi sledovali a čo chceli dosiahnuť. Významné skutkové zistenia môžu vyplynúť aj z dokazovania zameraného na ozrejmienie toho, ako sa správali účastníci v čase po urobení (hoci aj neplatných) právnych úkonov. Pri výklade právnych úkonov účastníkov daného pracovnoprávneho vzťahu bolo preto potrebné venovať pozornosť aj ich konkrétnemu správaniu sa. Výsledky v tejto veci vykonaného dokazovania preukázali *faktické odvádzanie finančných prostriedkov na osobný účet mzdy* označený menom žalobcu. Túto mimoriadne dôležitú skutočnosť konštatoval aj odvolací súd. Dovolací súd nespochybňuje správnosť názoru, že samo označenie účtu menom žalobcu ešte neznamená, že ide o prostriedky žalobcu. Opodstatnené pochybnosti o správnosti záveru odvolacieho súdu (že „žalovaný za splnenie podmienok 'lojálnosti', z vlastnej iniciatívy prisľúbil žalobcovi mimo mzdy vyplatiť ďalšie sumy a tie ukladal na účet žalobcu“) však vzbudzuje to, že odvolacím súdom tvrdený „prisľub odmeny“ sa neuskutočňoval len vo forme čisto numericky vedeného prehľadu o predpokladanej (možnej, ale v danom momente ešte neexistujúcej) odmene žalobcu. Tento, podľa názoru odvolacieho súdu, len „prisľub odmeny“, mal totiž v skutočnosti podobu reálneho pohybu finančných prostriedkov. Od roku 1997 (viď č.l. 61 a 71 spisu) dochádzalo k fyzickému ukladaniu týchto prostriedkov na osobný účet žalobcu, a to v pravidelných termínoch inak určených na výplatu mzdy. Peňažné prostriedky boli „odvádzané“ na účet označený menom žalobcu, teda fakticky naň presúvané. Na daný účet boli ukladané a podľa formulácií zvolených v odôvodnení napadnutého rozsudku sa na ňom nachádzali dokonca ešte aj v deň vyhlásenia napadnutého rozsudku. Odvolací súd to označil za „pochopteľné“, lebo „zatiaľ až do dňa konania dnešného odvolacieho pojednávania nebolo možné považovať spor za právoplatne rozhodnutý“. Takéto odôvodnenie napadnutého rozsudku nepodáva vysvetlenie, prečo (napriek tomu, že – podľa názoru odvolacieho súdu – nešlo o mzdu) dochádzalo k reálnemu pohybu peňažných prostriedkov, a ďalej, v čom môže spočívať logika postupu žalovaného, pokiaľ by „svoje“ peňažné prostriedky (teda nepatriace

žalobcovi) fakticky ukladal na osobnom účte označenom menom žalobcu, tieto prostriedky po celé roky viazal, nepoužíval a s týmito „svojimi“ prostriedkami nenakladal. Dovolací súd k tomu len ako poznámku uvádza, že konanie v danej veci už bolo viackrát právoplatne skončené, pričom právoplatnosť rozhodnutí odvolacieho súdu bola prelomená až rozhodnutiami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 263/2005, 3 Cdo 148/2007 a 3 Cdo 171/2009 o dovolaní – mimoriadnom opravnom prostriedku smerujúcom proti právoplatnému rozhodnutiu (viď § 236 ods. 1 O.s.p.).

V predchádzajúcom rozhodnutí dovolacieho súdu je (o. i.) uvedené, že a/ v konaní a rozhodnutí odvolacieho súdu zostalo skutkovo nedoriešené a právne nevyhodnotené tvrdenie žalobcu, že finančné prostriedky odvádzané na jeho osobný účet podliehali zdaneniu, b/ odvolací súd ponechal bez povšimnutia rozpory vo výpovediach svedkyne G. M. pri vysvetlení položky „ostatné zrážky“. Slová „skutkovo nedoriešené“ mali viesť odvolací súd k tomu, aby vhodným spôsobom doplnil nevyhnutné dokazovanie. Prvý odsek na str. 7 odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyvoláva zdanie, že odvolací súd „opätovne vypočul svedkyňu G. M.“ v priebehu odvolacieho konania, ktoré nasledovalo po predchádzajúcom rozhodnutí dovolacieho súdu, obsah spisu – č.l. 288 až 293 – to ale nepotvrzuje. Po predchádzajúcom rozhodnutí dovolacieho súdu nevykonal odvolací súd žiadne dokazovanie (táto svedkyňa bola odvolacím súdom vypočutá iba 24. marca 2009 – viď č.l. 254 spisu). Bez vykonania doplňujúceho dokazovania nemohol odvolací súd skutkovo doriešiť to, nedoriešenie čoho mu bolo vytknuté už v predchádzajúcom rozhodnutí dovolacieho súdu.

Výška súm odvádzaných na osobný účet žalobcu nebola v jednotlivých mesiacoch rovnaká (viď č.l. 6 spisu). Pokiaľ odvolací súd zastával názor, že ukladané prostriedky nie sú súčasťou mzdy žalobcu za vykonanú prácu, ale ide o „morálne ocenenie“, mal vysvetliť, čo viedlo či už k zvýšeniu alebo zníženiu mesačného ohodnotenia lojálnosti žalobcu k jeho vtedajšiemu zamestnávateľovi a v závislosti na akých ukazovateľoch „lojálnosti“ stúpala alebo klesala mesačná výška „prisľúbenej odmeny“.

Skôr vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že peňažné prostriedky poukazované na „osobný účet žalobcu“ podliehali dani z príjmov a boli z nich odvádzané preddavky na túto daň (č.l. 255 spisu). Odvolací súd tieto skutočnosti v napadnutom rozsudku nespochybňoval a poznamenal, že táto povinnosť vyplývala zo zákona č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov fyzických a právnických osôb. Bližšie označenie konkrétneho ustanovenia tohto zákona, ktoré

mal pri tom odvolací súd na mysli, sa v odôvodnení napadnutého rozsudku nenachádza; podľa názoru odvolacieho súdu ale „odvody späť s rozpočtom štátu, ktoré musí zamestnávateľ vykonávať, nemôžu byť identifikačným pravidlom o nárokovateľnej zložke mzdy“. K tomu dovolací súd uvádza, že pokiaľ zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov fyzických a právnických osôb spomína „preddavok na daň z príjmov“ spomína v ustanoveniach § 6 ods. 4, § 40c ods. 2, § 40f ods. 1 a v označení § 40g, robí tak vždy len vo väzbe na daň z príjmu zo závislej činnosti (príjmy zo závislej činnosti sú definované v § 6 ods. 1 uvedeného zákona). Pre náležité odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu bolo potrebné poukázať na konkrétne ustanovenie tohto zákona, ktoré zamestnávateľovi ukladá povinnosť priebežne zrážať preddavky na túto daň z „morálneho ocenenia lojálnosti“ zamestnanca voči zamestnávateľovi. Následne bolo potrebné podať jednoznačnú odpoveď na otázku, či zrážanie tohto preddavku svedčí alebo nesvedčí o tom, že sumy, ktorých sa zrážaný preddavok týkal, považoval sám žalovaný za súčasť žalobcovej mzdy.

Z dôvodov absencie vyššie uvedených vysvetlení, ktoré mali podľa pokynov a záväzných právnych záverov dovolacieho súdu tvoriť už súčasť odôvodnenia napadnutého rozsudku (§ 243d ods. 1 O.s.p.), a ktoré po nevyhnutnom doplnení dokazovania odvolacím súdom budú musieť byť obsiahnuté v budúcom rozhodnutí odvolacieho súdu, nemožno napadnutý rozsudok považovať za preskúmateľný (R 111/1998).

Vzhľadom na to, že v konaní došlo k procesnej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), zrušil Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolaním napadnutý rozsudok a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.) bez toho, aby sa do dôsledkov zaoberal celou šírkou argumentácie dovolateľa, ktorou odôvodňoval opodstatnenosť ním uplatneného dovolacieho dôvodu (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom – a to dovolací súd v danom prípade osobitne zdôrazňuje – je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný (§ 243d ods. 1 O.s.p.). Úlohou dovolacieho súdu nemôže byť v každom prípade vydať rozhodnutie, ktorým sa konanie končí (napr. § 243b ods. 1 a 2 posledná veta O.s.p.), pretože dovolací súd nemôže nahradiť v celom rozsahu činnosť odvolacieho súdu (navyše, v dovolacom konaní sa dokazovanie nevykonáva – vid' § 243a ods. 2 O.s.p.). Zmyslom ustanovenia § 243d ods. 1 veta druhá O.s.p. je zabrániť tomu, aby sa odvolací súd dopustil znova po zrušení jeho

skoršieho rozhodnutia rovnakých pochybení. Bez existencie povinnosti odvolacieho súdu rešpektovať právny názor dovolacieho súdu vyslovený v jeho zrušujúcom rozhodnutí by sa narušil účel dovolacieho konania. Ak odvolací súd nerešpektuje právny názor najvyššieho súdu, ktorý v tej – ktorej veci vyjadril vo svojom zrušujúcom rozhodnutí, porušuje princíp viazanosti odvolacieho súdu právnym názorom súdu rozhodujúceho o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243d ods. 1 veta druhá O.s.p.), ako aj zákaz svojvôle a princíp právnej istoty súdneho rozhodovania. Skutočnosť, že právny záver najvyššieho súdu vyslovený v jeho zrušujúcom rozhodnutí súd nižšieho stupňa v ďalšom konaní nerešpektoval, zakladá vždy prípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 2 O.s.p.; pokiaľ je táto skutočnosť uplatnená v procesne prípustnom dovolaní, je tiež relevantným dovolacím dôvodom v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. (viď uznesenie najvyššieho súdu z 8. februára 2012 sp. zn. 6 Cdo 227/2011). Treba dodať, že odvolací súd je viazaný názorom dovolacieho súdu tak pri posudzovaní otázok hmotného práva (aká právna norma a akým spôsobom má byť aplikovaná), ako aj pri aplikácii procesných predpisov (v čom spočívali vady konania, z akého dôvodu je rozhodnutie nesprávne a v čom sa nesprávnosť prejavuje).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 5. februára 2013

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková